

Note despre caracterul bărbierului NUNTA LUI FIGARO de Beaumarchais

Ce aducea nou comedia lui Beaumarchais *Nunta lui Figaro* față de comediiile lui Molière, să zicem? O perfecționare a tehnicii *qui-pro-quo-ului* — s-a spus pînă la sațietate. S-au urmărit mai puțin liniile caracterelor. Figaro se află, pînă la un punct, în prelungirea lui Scapin vicleanul, dar ceea ce primează la Figaro este nu atît șiretenia — orientarea în lumea fenomenală a faptelor, cît inteligența — orientarea în lumea esențelor, a tălăurilor acestor fapte. Scapin a evoluat în Figaro, putem zice, la adevărată conștiință de sine. Valetul stăpîn al situațiilor și slugă la doi stăpîni a ajuns să se stăpînească pe sine, pentru ca astfel să-i stăpînească pe ceilalți. Contele Almaviva, orgoliosul, ce se vrea stăpîn absolut, e stăpînit de valetul său, bărbierul Figaro, prin cuvînt; prin replica științietoară, lunecoasă, derutantă, acută, sub masca unei aparente supunerii. Iar cînd contele îi strigă exasperat că e mințit și înșelat, Figaro îi răspunde prompt: „chipul meu minte, nu eu“. Într-adevăr, contele confundă ipocrizia cu disimularea. Or, Figaro nu urmărește un interes personal folosindu-l pe contele, ci acționează parenetic, sub masca cea mai respectuoasă, pentru a stăvilii pasiunile acestuia. Minciunile lui Figaro sînt strict formale, cînd țin de maniere. Dar cuvintele lui spun adevărul. Însă contele Almaviva, orbit de orgoliu, este, în conștiință, și lipsit de discernămint.

Moralmente, nu trebuie să-i acordăm lui Figaro întreaga noastră încredere. El nu este un reprezentant al moralei absolute, ci doar al unei etici de clasă, a clasei burgheze, care-și etala la rîndu-i pretențiile de hegemonie socială. De aceea, nu e de mirare că acest „anonim“, cum se și numește într-un rînd, nu este lipsit de vanitate, proclamînd nu numai superioritatea minții omului de rînd asupra aristocrației prin naștere, dar lăsînd să se înțeleagă că el însuși ar fi

odraslă de nobil, de vreme ce nu-și cunoștea părinții. O ironie mai subtilă a autorului la adresa clasei sale? Într-adevăr, nici o familie burgheză nu avea un arbore genealogic, dar mulți capi de familie au plătit bani groi să-și cumpere patalamale de noblete. Burghezul este iubitor de convenții și forme. Figaro e și el un formalist. Ar fi fost dispus să accepte forma, dacă Almaviva renunța la fondul chestiunii. Or, întreaga tramă stă în dreptul invocat de contele de a avea prima noapte a miresei, drept la care, formal, renunțase, dar, împătimit și răvășit senzual de nuri frumoasei cameriste și logodnice a lui Figaro, Suzon, contele ar fi dorit să-l instituie din nou. Dreptul contelui era cel natural, dreptul celui puternic; dreptul lui Figaro ținea de un nou contract social.

Nu știm ce-ar fi făcut Figaro dacă planul contelui n-ar fi fost dejuțat prin farsa celor două femei unite să-i dea o lecție: contesa, ce-și încălzea sufletul la iubirea mai pură a pajului preferat, Cherubino (la Beaumarchais, grațiosul Cherubino e un puer năucit de dragoste iar fixația sa pentru viestnica contesă este o ilustrare avant la lettre a tezei psihanalitice a complexului oedipian), și Suzon, camerista eredităcioasă ce dorește să-l readucă pe contele în brațele dezolatăi sale soții. Farsă care sfîrșește în pavilionul de sub castani, unde, în întuneric, contele își îmbrățișează soția, convins că e Suzon cea mult dorită. (Noaptea, toate pisicile sînt... negre.) Farsă careia îi cade victimă și istețul bărbier și valet Figaro, care intră în panică atîta timp cît crede că logodnica sa se află împreună cu contele. E o dovadă de neîncredere a lui Figaro în logodnica sa. Nefericirea în cei apropiați, presupune ascunzișuri sufletești, fiind, la urma urmei, o formă a necinstei. Nu spunem că bărbierul e necinstit cu tot dinadinsul, dar ar putea fi, în condiții propice.

Chiar, ce-ar fi născut panica lui Figaro dacă Almaviva, stăpînul, și-ar fi împlinit poftelo? Minie sau recesitare mizantropică? Minie, dacă ne gîndim că numai patru ani după ce a fost scrisă această comedie izbucnea Revoluția franceză. Dar, dacă avem în vedere caracterul lui Figaro, credem că nu l-ar fi revoltat într-atît încît să se răzbune peste măsură. Era prea inteligent pentru a mai fi și pasional, și în acest fel el este reversul contelui, care e prea pasional ca să mai fie și inteligent. Nu minia, deci, și-ar fi făcut loc în sufletul său, ci ura rece, neduplicată, sub o mască, de data aceasta, ipocrit respectuoasă. Figaro e, doar, fiul clasei sale și, deci, unul din inițiatorii din umbră ai revoluției făcute nemijlocit de poporul cu adevărat răsădit la mizerie. Sufletește, Figaro e un girondin.

Spectacolul Comediei Franceze, în regia lui Jean Meyer, e corect, dar fără strălucire. Aceste sensuri nu sînt scoase în evidență

(Continuare la p. 92)

Constantin Radu-Maria

Guerras de Alecrim e Manjerona

de António José da Silva (o Judeu)

Encenação: João Mota. Música: José Afonso. Direcção musical: Luís Pedro Faro

Comuna / Pătră de Păsărie

Caietul-program al spectacolului Teatrului „Comuna” din Lisabona

Am enuscut cîteva dintre ei. Norberto Avila mi-a dăruit o piesă pentru copii, pe care i-a incredințat-o recent și lui Ion Lucian, spre traducere, piesă ce se joacă în cîteva țări europene, cu succes. Rui Mesquita mi-a dat, de asemenea, una dintre piesele sale într-un act, potrivită pentru radio. Un al treilea mi-a vorbit pe larg despre piesa pe care o scrie acum și m-a întrebat, cu sfială, dacă s-o trimiță trupei Teatrului Giulești și lui Alexa Visarion, deoarece *Năpasta* i-a produs un sentiment foarte puternic.

Ei știu, în genere, puține despre teatrul nostru. S-a jucat în Portugalia, în cîteva locuri, *O scrisoare pierdută* și am făcut cu-

noștință, în chip mișcător, cu unii dintre foștii interpreți — tare veneau să se recomande „Eu sînt Tipătescu”, „Eu sînt Trahanache” — și cu unii dintre regizori, ce a făgăduit că-mi va trimite pentru „Teatrul” fotografii ale aceluși spectacol al său, realizat la Porto, cu mari dificultăți din partea cenzurii sidazariste, acum doisprezece ani. Oamenii de teatru au apreciat mai vechiul turneu al Teatrului „Nottara”, iar acum, cel al tinerilor interpreți de la Giulești. Cum spectacolul de la Lisabona s-a dat sîmbătă seara, iar duminică dimineața zburam spre țară, n-am avut la îndemină cronicile. Dar am discutat îndelung, la Azeitão, Setúbal, Évora și în Capitală cu dramaturgi, regizori, actori, critici, directori de teatre, primari ai orașelor, spectatori simpli (foarte mulți tineri, pretutindeni), de asemenea, cu înalți demnitari de stat, apoi cu reprezentanții ai radio-ului și televiziunii (care a filmat spectacolul) și am cules opinii foarte favorabile. L-au iuteles, l-au prețuit, ●l-au urmărit cu concentrare, le-a făcut plăcere factura lui realistă modernă, au perceput natura tragicului și valoarea dramei, i-au aplaudat îndelung pe actorii Corneliu Dumitreaș, Dorina Lazăr, Florin Zamfirescu, Gelu Nițu, sesizînd că e o echipă, căduzită de un gînd director. Răspunsurile lui Alexa Visarion, date ziariștilor, și profesinca sa de credință, de la conferința de presă, au fost reluate pe larg în mari cotidiane și comentate cu respect. După ultimul spectacol, cronicarul celui mai important cotidian m-a rugat să-i strîng mîna regizorului și să-l felicite din partea lui, nu numai pentru realizare, ci și pentru că „ceea ce gîndește, spune, iar ceea ce spune, și face” într-un mod foarte personal.

Evident, la întrebările lor privind cunoștințele noastre (directe) despre teatrul portughez nu le-am putut da decît puține și nu tocmai concludente răspunsuri. Sîntem la începutul reciprocităților teatrale. Dl. David Ferreira, ministrul Culturii, a opinat că există posibilități de a le dezvolta și cordialitatea înțînării cu domina-sa confirma aurgirii acestei ipoteze. Ambasadorul nostru la Lisabona, Marin Hiesu, secretarul Ion Floroiu, alți colaboratori ai Ambasadei fac mult în aceeași direcție, nu numai în exercițiul lor diplomatic curent, ci și ca iubitori de teatru și cunoșcători ai viclii teatrale — după cum limpede s-a văzut, în varii circumstanțe.

Aspicieile sînt favorabile. Nu e decît de continuat ceea ce cu atita izbîndă și atit de emulativ s-a și început.

(Continuare de la p. 87)

cu tot dinadinsul, dar nici escamotate. Figaro, interpretat de regizor, e prezentat mai de grabă în latura sa bonomă, șugubeață, decît în aceea, cu rezonanțe mai grave, a celui ce știe să-l constrîngă pe interlocutor în duel verbal, cu eschive și fandări pline de finețe. Conte Almaviva e moreu bănuitor și

are o ținută cam prea pedantă, actorul Louis Seigner oprindu-se doar aci și nemaiîncercînd să-i coloreze afectiv personajul.

Dintre personajele feminine, Micheline Boudet, iarborlează de veselie și vitalitate în Suzon, dar Yvonne Gaudeau, în rolul contesei, are cîteva momente de tulburătoare feminitate pe un fond de joc cam monoton.